

Kära medlemmar i Föreningen Gamla Lund, representanter för systerföreningarna i Malmö och Kristianstad, representanter för Lunds kommun, Kulturen, Historiska museet, sponsorer samt övriga gäster;

Den 27 april 1918, för precis 100 år sedan, och just i denna byggnad, bildades Föreningen Gamla Lund. Jag känner mig både ödmjuk och hedrad att få hälsa Er alla välkomna till det här historiska ögonblicket och denna jubileumsmiddag. Mycket, mycket välkomna!

Varför grundades då Föreningen just 1918, och för övrigt liknande föreningar på flera andra ställen runt om i Sverige, ett land som ju förhållit sig neutralt och inte deltagit i kriget eller drabbats på samma sätt som andra länder. Ja, först ska man komma ihåg att idén till bildandet och t.o.m. själva bildandet skedde redan innan kriget faktiskt var slut. Osäkerheten var alltså fortfarande stor. (Kriget upphörde ju först i november 1918). Krigsfördörelsen i Europa var stor och även Ryska revolutionen hade satt djupa spår, och kanske bidrog allt detta till att en insikt började växa fram om att det fanns värden i samhället som det fanns anledning att slå vakt om och som inte var för alltid givna.

Ett upprop som samlade 49 personer utgjorde grundarna, alla mycket namnkunniga personer i Lund. Till styrelse valdes bl.a. landsantikvarien Lauritz Weibull, intendenten Georg Karlin (Kulturens grundare), Theodor Wåhlin, Otto Rydbeck, Ewert Wrangel och professorn Carl Björling, sistnämnde som ordförande. Inte mindre än 21 stycken av dåvarande stadsfullmäktige d.v.s. hälften av ledamöterna ställde sig bakom bildandet. Apotekaren Fredrik Montelin, som faktiskt var den som initierat uppropet och även kommit med själva idén till grundandet, hamnade först på en suppleantplats, något som emellertid strax rättades till. Stadgar antogs, vilka föreskrev att "Föreningen har till ändamål att verka för bevarandet av Lunds historiska minnesmärken".

Att "verka för" betyder i korthet att - eftersom det är andra instanser än Gamla Lund som har avgörandena i sin hand - det gäller att övertyga de s.k. makthavarna och framförallt fastighetsägare om att ta hänsyn till de värden, som betecknats med orden "stadens minnesmärken".

Föreningen har bl.a. ägnat sig åt följande:

-Utgivande av årsböcker. Mycket uppskattade, inte bara av medlemmar utan även av andra. Årgångarna fram tom 1950 finns nu även i digital form. Böckerna har spridit kunskap om Lunds historia på ett unikt sätt.

-Medlemstidningen förstås, som ju idag kommer ut med sex nummer per år

-Föredrag och utflykter. Föredragen är mycket populära och det som är särskilt glädjande idag är att besökarantalet stadigt ökat och jag tror vi har tangerat 200 besökare ett par gånger.

-sist men inte minst, Föreningen är sedan länge remissinstans visavi kommunen i plan-och byggfrågor, och förhoppningsvis har Föreningen i denna sin funktion både har bidragit till att flera byggnader i stan räddats och förskönats och att ny-och ombyggnader hamnat i ett smakfullt sammanhang. Det ska nämnas att ända sedan bildandet och alltjämt har kommunen en ordinarie ledamot och en suppleant i styrelsen!

Från att vid bildandet vara endast 90 medlemmar, ökade detta för att år 1968, d.v.s. när Föreningen firade sitt 50-årsjubileum, vara 1000 stycken! Idag är medlemsantalet 1800 och då ska man betänka att man befinner sig i en universitetsstad som Lund där konkurrensen är hård vad gäller intressanta aktiviteter, föredrag och arrangemang. Det ska dock nämnas att, i samband med utgivandet av Kartornas Lund på 90-talet, var antalet upp i över 4.000.

Föreningen har under åren varit engagerad, och ibland även tagit strid, i ett flertal ärenden. Redan 1923 var det tal om rivning av den s.k. Lancasterskolan, 1924 yttrade sig Föreningen i samband med namngivandet av Lunds kvarter. Man tog strid för Stäket, Petriplatsen, Rådhuset 1954, kvarteret Nöden och naturligtvis det s.k. Gatugenombrottet 1967.

Hur har man då lyckats?

I kraft av styrelsens kompetens inom ett antal områden, såsom historia, kultur och konst, arkitektur, är det vår tro att Föreningens röst i debatten haft betydelse. Vidare, och även om det inte framgår av stadgarna, har styrelsen tolkat sitt uppdrag så att Föreningen alltid ska vara både politiskt och religiöst obunden och inte ta ställning i frågor som blivit alltför politiskt färgade eller känsliga. Detta tror vi har varit, och är, en styrka och har ökat tyngden i det man sagt. Ett i tiden närliggande exempel är, som ni förstår, det om spårvägen; Föreningen yttrade sig visserligen, men inte i själva kärnfrågan d.v.s. huruvida den skulle byggas eller ej, men väl i den om dess praktiska och fysiska dragning, för det fall den skulle komma att byggas (vilket ju också blev fallet). Yttrandet var inte heller enigt.

Vilka är då framtidsutsikterna för Föreningen?

Självklart ska man inte förneka att Föreningen har en ogynnsam åldersstruktur i sin medlemskader. Och man skulle kunna tro att, i den digitala och uppkopplade värld vi lever, då allt ska gå snabbt, då tiden för eftertanke ofta inte finns, då människor bosätter sig i olika delar av världen, då familjer splittras o.s.v., att det då inte skulle finnas utrymme för den här typen av verksamhet, d.v.s. att man struntade i både sin egen familjs och sin stads eller hembygds historia etc. Men det är i just sådana turbulenta tider som behovet av att fundera över vad som är viktiga värden i livet uppstår. Bildandet av Gamla Lund är ju faktiskt ett sådant exempel. Det är heller ingen tillfällighet att 1800-talet, industrialismens genombrott och då mer hände under ett enda sekel än vad som hänt under flera hundra år, blev historievetenskapens århundrade och då de stora museerna i Europa växte fram. Det finns tecken på delvis en liknande motreaktion på allt detta och att pendeln tom ibland svänger. Många unga både stannar upp och inte bara letar efter sitt ursprung utan även söker efter bestående grundvärden, en grundligare kompassriktning helt enkelt. Den s.k. Z-generationen, d.v.s. de som är födda efter 1995, tycks ha helt andra värderingar än tidigare generationer, säger nej till masskonsumtion, har en annan syn på livskvalité m.m. Vi ser på TV idag ett stort antal antikvitetssprogram där inte sällan ungdomar kommer med sina ärvda eller släktingars föremål och vill ha dess historia. Släktforskning har plötsligt blivit populärt. Alla har vi en Kunta Kinte i oss.

Jag har själv två söner, idag 27 resp. 32 år gamla, båda barn av sin tid och vars tankar är fulla av teknik i alla dess former, datorer, mobiltelefoner, maskiner, snabba bilar och motorcyklar. Och varje gång jag har berättat om historia (i allmänhet) historier om familjen, och historier som min far berättat för mig osv bakåt i tiden, har jag alltid haft intrycket av att allt gått dem spårlöst förbi. Tills faktiskt för endast ett par år sedan när båda sa: pappa, kan du inte ta och skriva ner de här historierna du berättat, skriv ner lite om familjen, föremål i familjens ägo, hembygden och gården etc. Ja, det ska jag faktiskt göra.

Det är en uppgift för oss alla, att inte ge upp, utan att oförtrutet fortsätta berätta vår historia. Jag är övertygad om att Föreningen har framtiden för sig!

Och med detta skulle jag än en gång vilja säga mycket, mycket välkomna! Och samtidigt önska Föreningen riktigt mycket lycka till och höja en skål för densamma!